

...צו המשלים ובראשי חדשיכם, והמפטיר קורא ענין ר"ה, ומפטירין וביה מדי חדש בחדשו וכו', ור"ה שחל להיות באחד בשבת, מפטירין בשבת שלפניו ויאמר לו יבונתן מחר חודש. כרי מזוהר דיש שני דינים בזה דמפטירין בצניא, חדא דמפטירין מעין שקרא בתורה, וחדא דמפטירין בכל שבת ושבת מעין שקרא בתורה, ועוד דמפטירין בצניא ענין של היום, כגון ב"ה שחל בשבת, או בשבת שהוא ערב ר"ה. **מעשה** נראה דבזה דאמרינן למחר קורין ואתה בצרכה, ומפטירין ויעמוד שלמה, היינו לפי המבואר דקריאת ואתה בצרכה היא קריאת של חוצה היום של יו"ט שני של שמיני עצרת, וא"כ הו' דמפטירין ויעמוד שלמה, היינו שהוא ענין של היום של שמיני עצרת, וכמשי"כ רש"י שם במגילה ל"א ע"א, דצו"ט הראשון של שמיני עצרת מפטירין ויבי ככלות שלמה, על שם ציוס השמיני שלח את הכס, כלומר ענין של היום. ועיי' צ"ח שם בפרק בני העיר, למחר קורין ואתה בצרכה, לפי שהוא סוף כל המועדות, חותמין בצרכה משה רבינו שצריך את ישראל. ומפטירין ויעמוד שלמה לפני מזבח ה', לפי שהוא חפלה שהתפלל על כל ישראל. והיינו שגם בקריאת ואתה בצרכה, וגם בהפטרה ויעמוד שלמה וגו', הם מחוצה היום של יו"ט שני של שמיני עצרת. וזהו דלא מפטירין צו"ט שני של שמיני עצרת, ויבי אחרי מות משה, שהוא מעין שקרא בתורה פרשת ואתה בצרכה שמסיים צמיחת משה, אמנם נראה דבאי סוגיא במגילה אחיה כבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת עין, וא"כ נמצא דקריאת פרשת ואתה בצרכה צו"ט של שמי"ט, זה לא מסדר בקריאת של השנה,

אלא שהוא רק מחוצה היום של שמיני עצרת, ואשר ע"כ גם קריאת בהפטרה הוא צעין היום של שמיני עצרת, אבל לפי המנהג שלנו שמלימין את החורב בכל שנה, א"כ נמצא דשתי הלכות הם בקריאת פרשת ואתה בצרכה בשמיני עצרת, חדא קריאת של חוצה היום, ועוד קריאת מסדר השנה שסיוס החורב הוא בשמיני עצרת, ולפי זה שפיר חקן רב האי גאון לומר בהפטרה של שמיני עצרת ויבי אחרי מות משה, כיון שפרשת ואתה בצרכה היא גם קריאת של סדר השנה, לכן מפטירין מעין שקרא בתורה, כמו בכל קריאת של סדר השנה, שמפטירין מעין שקרא בתורה.

וזה מבואר בדברי הרמב"ם, דכתב צפ"ח מה' חפלה הי"ב, ולמחר קורין ואתה בצרכה, ומפטירין ויעמוד שלמה, ויש מי שמפטירין ויבי אחרי מות משה. והיינו כיון דשתי הלכות הם בקריאת ואתה בצרכה ציוס השני של שמיני עצרת, חדא קריאת של חוצה היום, ועוד קריאת מסדר השנה, ואשר ע"כ מפטירין ויעמוד שלמה, שהוא מעין היום של שמיני עצרת, ויש שמפטירין ויבי אחרי מות משה, שהוא מעין שקרא בתורה. ועיי' בספר המנהיג הלכות החג סי' נ"ו, ומפטיר ויעמוד שלמה, ויש שמפטיר ויבי אחרי מות משה, והיה נראה להפטיר ויעמוד שלמה עד ע' פסוקים, להסמיך ליה לקריאתו ציוס השמיני עצרת, ואחריו אחרי מות משה, על שם פטירת משה רבינו ע"ה שהשלמנו צו וצרכתו. והיינו דקורא שתי הפטרות, חדא של חוצה היום של יו"ט שני של שמיני עצרת, ועוד הפטרה של השלמת החורב, וכמו שנחזאר.

סימן עג

מצות נר חנוכה

א

שבת כ"א ע"ב, מאי חנוכה דת"ר צ"כ צכסליו יומי דחנוכה תמינה אינון, דלא למספד בהון ולא להחטות בהון, שכשנכנסו יוונים להיכל עמא כל השמיים שביכל, וכשגבר מלכות בית השמונאי ונלחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מוגה בחותמו של כה"ג, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה צו גם והדליקו ממנו ח' ימים, לשבח אחרת קבעום ועשאום ימים עוצים צהלל, והודא. ופרש"י ימים עוצים צהלל, והודא, לא שאסורין צמלכא, שלא נקבעו אלא לקרות הלל, ולומר על הנסים בהודא. ועיי' בחדושי הרא"ם על הסמיג הלכות חנוכה שחמה, דלמא לא זכירו רק ההלל וההודא, ולא בדלקת נר חנוכה שהוא העיקר, עיי"ש.

והנה לכאורה יש לומר דכתב הראב"ד צפ"ח מה' צרכות בע"ז, שהצרכה להדליק נר חנוכה, הוקצפה על הנרות שצמקדש שהן של חורב, לפיכך עשאורו כאל חורב. ועיי' רש"י שבת כ"ב ע"ב, אי הדלקה עושה מזבח וכו', כדאשכחן צמורה. ובר"ן שם ריש הלכות חנוכה כתב, שמע מינה אסור להשתמש לאורה, פירוש כל השמישין ואפילו השמיש מזבח, דכיון שכל ידי גם שנעשה צמורה חקורה, עשאור צמורה שאין משתמשין בה כלל. ואשר ע"כ אפשר לומר שפיקר התקנה של נר חנוכה הוא זכר להדלקת הצמורה במקדש שבה היה הנס, (ועיי' ציבור הגר"א ה' חנוכה סי' תרע"א סק"ב, בכותל דרום, זכר למזבח, עיי"ש.) וא"כ צמון שהיה בבית קיים לא היו מדליקין נר חנוכה, שכרי הדליקו את הצמורה במקדש, ורק לאחר חורבן הבית החזירו להדליק נר של חנוכה, ולפי"ז שפיר אמרו לשבח אחרת קבעום ועשאום

זה לאו דוקא בחנוכה, אלא גם בפורים אומרים על הנסים צהודא, ולא מנינו שהיה תקנה מיוחדת לומר על הנסים בפורים, אלא שהוא דין צהלכות חפלה, להזכיר מעין המאורע צחפלה. ועוד י"ע על הרמב"ם שהשמיע דבר זה, שקבעם ועשאוים לימי החנוכה, ימים טובים צהלל, וכוודא, ורמב"ם כתב רק ימי שמחה והלל, ולא הזכיר הודאה.

לבן נראה בדעת הרמב"ם דמפרש הא דאמרו "הודאה" כמש"כ בפסקי ריא"ז הג"ל, ש"מודים על הנם צהדלקת הנרות" והיינו שעלם הדלקת נר חנוכה שהוא משום פרסומי ניסא, זהו הודאה על הנם, כלומר שמודים על הנם, ע"י פרסום הנם. וזה מפורש בדברי הרמב"ם צפי"ד מה' חנוכה ה"ב, מלות נר חנוכה מלות צחיצה היא עד מאד, ולריך אדם להזכר צה כדי להודיע הנם, ולהוסיף צשצה ה' והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו חין לו מה יאכל אלא מן הדיקה, שאל או מוכר כסותו ולוקח שמן וגרות ומדליק. הרי כתב צהדלקת נר חנוכה, הוא להוסיף צשצה ה' והודיה לו על הנסים שעשה לנו, ועיי' אור שמח שם ולוקח שמן וגרות וכו', פירוש גם להכדור והתוספות, וזה שאמר להוסיף צשצה וכו', ע"כ. היינו שהכדור צנר חנוכה הוא, להוסיף צשצה ה' והודיה לו על הנסים שעשה לנו, וזה משום שעלם הדלקת נר חנוכה, הוא הודאה על הנם.

מעשה הרי ניחא הא דכתב הרמב"ם צפי"ג מה' חנוכה ה"ג, ומפי זה התקינו חכמים צחיותו הדור שיכיוו שמות ימים האלו וכו', ימי שמחה והלל, ומדליקין צכן הנרות וכו', להראות ולגלות הנם, היינו שמדליקין צכן את הנרות להראות ולגלות את הנם, שזה צכלל "ולאודות" שמודים על הנם צהדלקת הנרות, שהוא פרסום הנם. ולפי"ז נמלא שהרמב"ם לא השמיע הא דאמרו שימי החנוכה נקצו להלל, והודאה, אלא שהרמב"ם מפרש "הודאה" היינו הדלקת נר חנוכה.

ב

אלא שאכתי י"ע דלמה אמרו צגמרא "הודאה" ולא אמרו צמפורש הדלקת נר חנוכה, וכמש"כ הרמב"ם הג"ל, ומדליקין צכן הנרות וכו', להראות ולגלות הנם. ונראה דכתב שם הרמב"ם, והדלקת הנרות צכן מאד מדברי סופרים בקריאת המגילה. ולאורכר י"ע לשם מה כתב זה הרמב"ם, ומאי נפי"מ לדינא הוא שמלות נר חנוכה היא מלוא בקריאת המגילה.

אכן נראה דכתב הרמב"ם צפי"ג מה' מגילה ה"ה, הקורא את המגילה צלא כוונה לא יאל, כי"ד היה כתובה או דורשה או מגיבה, אם כיוון את לבו ללאת בקריאה זו יאל, ואם לא כיוון לבו לא יאל. ועיי' צמגי"ד משנה ופירש צבינו אם כיוון לבו ללאת, כפי שפסק צפי"ג מה' שופר דבעין כוונה ללאת, ואולי שהכל מודים צמגילה, ע"כ.

והנה המג"ל הלכות ק"ש סי' ס' סק"ג, הביא צשם הרדב"ז, דבא דמלות לריכות כוונה, זהו דוקא צמלוא דאורייתא, אבל מלוא דרבנן חין לריכות כוונה. ובקריאת המגילה כתב המגיד משנה הג"ל, ואולי שהכל מודים

ועשאוים ימים טובים צהלל והודאה, ופרש"י לקרות הלל, ולומר על הנסים צהודאה, ולא הזכירו כלל את מלות נר חנוכה, כיון שהיה הצית קיים והדליקו את המנורה צמקדש, ח"כ נא היו מדליקין אז נר חנוכה.

אולם הרמב"ם כתב צפי"ג מה' חנוכה ה"ג, ומפני זה התקינו חכמים צחיותו הדור שיכיוו שמות ימים האלו שחלתן כ"ה צכסליו ימי שמחה והלל, ומדליקין צכן הנרות צערב על פתחי הבתים צכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנם. הרי כתב הרמב"ם שהחכמים צחיותו הדור, דהיינו צמן הנם של פתח השמן, הם שתקנו להדליק נר חנוכה, ואפי"פ שהדליקו אז את המנורה צמקדש, מ"מ תקנו גם להדליק נר חנוכה על פתחי הבתים צכל לילה ולילה משמונת הלילות, להראות ולגלות את הנם, וא"כ שוב י"ע דלמה לא קתני שלשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים צהלל, והודאה, וצהדלקת נר חנוכה.

והנה בפסקי ריא"ז על שצת כ"ח ע"ב כתב ח"ל, לשנה אחרת קבעום ועשאוים שמות ימים שגומרים צכן את ההלל "ומודים על הנם צהדלקת הנרות" ומזכירין אותה צחפלה. הרי כתב שהפירוש "הודאה" הוא לא כפרש"י הג"ל, שהוא לומר על הנסים צהודאה, אלא "הודאה" הוא ש"מודים על הנם צהדלקת הנרות" ומזכירין אותה צחפלה. ולפי"ז נמלא שתקנת נר חנוכה, זה וכלל צהא שקבעום ועשאוים ימים טובים צהלל, והודאה, דהיינו שמודים על הנם צהדלקת הנרות.

אמנם הרמב"ם צהלכות חנוכה הג"ל, לא הזכיר כלל "הודאה" שהוא לומר על הנסים צהודאה, אלא כתב ומפני זה התקינו חכמים צחיותו הדור שיכיוו שמות ימים האלו וכו', ימי שמחה והלל, ומדליקין צכן הנרות וכו', להראות ולגלות הנם. הרי כתב רק ימי שמחה והלל, ולא הזכיר כאן "הודאה" שהוא לומר על הנסים צהודאה, אלא הביא דין זה צהלכות חפלה פ"ח ה"ג, צחנוכה וצפורים מוסיפין צהודאה על הנסים, וזה כתב שם צין שאר הימים שמזכירין צכן צחפלה מעין המאורע, כגון צרי"ח וצחול המופד יעלה ויבא, וצחענית מוסיף צשומע חפלה ענינו, ומשמע מדבריו צכלל חנוכה ופורים ציחד שמוסיפין צהודאה על הנסים, שזה לא היה תקנה מיוחדת צחנוכה לומר על הנסים צהודאה, כמו שפרש"י צשצת הג"ל, לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים צהלל, והודאה, והיינו לומר על הנסים צהודאה, שהרי לא מנינו שהיה תקנה מיוחדת לומר על הנסים צפורים, אלא לדעת הרמב"ם הוא דין צהלכות חפלה, דלאחר שקבעום ועשאוים לימי החנוכה לימים טובים, וכן צפורים לאחר שקבעו לימי שמחה ושמחה, מניחא יש צכן חיוצ להזכיר מעין המאורע צחפלה, צבו צשאר הימים שיש צכן חיוצ להזכיר מעין המאורע צחפלה, ומקור דבריו יתבאר להלן.

ולפי זה י"ע הא דאמרו צשצת הג"ל, לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים צהלל, והודאה, והיינו שהודאה היא תקנה מיוחדת צחנוכה, כמו ההלל שהיא תקנה מיוחדת צחנוכה, משא"כ צפורים, וצשאר הימים שאין גומרין צכן את ההלל, והלא הודאה שהוא לומר על הנסים צהודאה,